

Boj s přívalovými dešti v městském parku s jezírkem

Seznamte se s příběhem unikátního parku, který zadržuje vodu z okolních střech.

Když v Novém Lískovci v Brně začala debata o tom, co s nezastavěným zeleným územím uprostřed městské části, veřejnost měla jasno: dejme před zástavbou přednost zeleni. Změna směru, která vyžadovala také změnu územního plánu, nakonec vedla k vytvoření unikátního parku Pod Plachtami, který jako jeden z prvních v České republice slouží k zadržování dešťové vody z okolních střech. Je ale pozoruhodný i z dalších důvodů. Třeba proto, že jeho koncepce zeleně navazuje na původní charakter tohoto jižního svahu a zachovává zde původní dřeviny.

Na území, které mělo být původně zastavěno, vznikl park s retenčním jezírkem napájeným ze střech tří okolních domů. Park s jezírkem přispívá k udržování mikroklimatu a zabraňuje přetížení kanalizace přívalovými dešti. Sběr dešťové vody se navíc ukázal jako možné řešení pro závlahu nových výsadeb. V této městské části se dále realizuje revitalizace staré budovy na komunitní centrum v pasivním standardu nebo citlivá obnova historického lesoparku.

V roce 2018 se Institut pro ekologickou a ekonomickou politiku Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem pustil do studie, která si dala za cíl zhodnotit ekologické a ekonomické benefity, které tento park přináší. Podle jejích výsledků přispívá park z klimatického hlediska zejména k regulaci teploty a mikroklimatu a k lepší kvalitě ovzduší. Pomáhá také produkovat biomasu a ukládat uhlík. V omezené míře zlepšuje kvalitu vody, má protierozní a protihlukovou funkci a zvyšuje biodiverzitu. V neposlední řadě zvyšuje estetickou hodnotu místa, poskytuje řadu rekreačních funkcí a má pozitivní vliv na zdraví obyvatel. Všechny tyto přínosy, nazývané také ekosystémové služby, by se za pětadvacet let daly přepočítat na 557 milionů korun, a to po odečtení nákladů na údržbu parku. Investice do obnovy parku se podle studie vrátila celé společnosti do tří let od jejího vzniku.

Co stálo u kořene toho, že se Nový Lískovec stal městskou částí, která do svého plánování zahrnuje také přírodu a veřejnost? Podle starostky Jany Drápalové zejména pomohlo, že mohla čerpat z práce neziskových organizací, které v ČR zavedly ekologické poradenství, a také že se s kolegy z radnice měli šanci podívat do zahraničí a inspirovat se od dalších měst a poznat tamní regenerační projekty: „Mezinárodní zkušenosti byly klíčové, člověk má možnost vidět a zažít, že to jde, i když vám někdo tvrdí, že to nejde.“

Fotovoltaika v Prostějově

Seznamte se s příběhem fotovoltaiky v Prostějově, která bude už po pěti letech po uvedení do provozu vyrábět bezuhlíkovou elektřinu „zadarmo“.

Fotovoltaická elektrárna na střeše sportovního centra Domu dětí a mládeže už po pěti letech po uvedení do provozu bude vyrábět bezuhlíkovou elektřinu „zadarmo“, a to i bez jakékoliv dotace (energie ze Slunce totiž nic nestojí). Úspěšné řešení pro ochranu klimatu iniciovali úřednice a úředníci magistrátu v návaznosti na manuál chytrého města Smart Prostějov. Dnes se z projektu učí a inspirují jak místní mládež, tak i mnohá další města.

První, čeho si každý návštěvník Domu dětí a mládeže ve vestibulu všimne, je obrazovka s aktuálními informacemi o výrobě elektřiny, a to včetně praktických vysvětlivek, protože ne každý si jednoduše představí, co znamená určitý počet kilowatthodin. Kromě toho Sportcentrum na svém webu zveřejňuje měsíční výkazy s daty o výrobě elektřiny. Elektrárna měla i další, neočekávaný efekt: „Z dat spotřeby energie v objektu (dostupných na portálu distributora) se velmi rychle ukázalo, že v objektu není optimálně nastavená vzduchotechnika – tehdy běžela čtyřicet hodin denně, sedm dní v týdnu. Zajistili jsme, aby se začala vypínat na dobu, kdy se objekt nepoužívá, což vzhledem k její spotřebě znamená úsporu velkého množství peněz i energie. Spotřeba tak klesla celkově na polovinu původní hodnoty. Každá investice tohoto typu nás posune k dalším energeticky úsporným opatřením. Určitá práce navíc se tak mnohonásobně vyplatí,“ popisuje Kateřina Vosičková, energetická manažerka Prostějova.

Popisovaný projekt není jediným smart energetickým opatřením v Prostějově. V budově Sportcentra bylo např. vyměněno osvětlení za úsporné (LED) a bude zde vybudována nádrž na dešťovou vodu a vsakovací nádrž – voda ze střechy se díky tomu využije ke splachování a zalévání. Dalším nedávno uskutečněným opatřením je centrální regulace topného systému v budově magistrátu. V kancelářích se nyní topí podle jejich obsazenosti.

Manuál chytrého urbanismu, který v Prostějově vytvořili, obsahuje dále také inteligentní způsoby řízení či dopravy. „Smart přitom znamená například i to, že uděláte chodník a už dopředu budete myslet na to, že nebude vyspádovaný do komunikace, aby srážková voda otekla do kanalizace, ale naopak do zeleně, kde se srážková voda vsákne,“ vysvětluje manažerka.

Každá dodávka, která nevjede do centra, se počítá

Seznamte se s příkladem podpory nákladních kol v Praze.

Pražský projekt Depot Bike je překladiště pro zásilkové firmy mezi dodávkovými auty a nákladními elektrokoly. Svůj provoz zahájil už po pěti měsících od schválení dopravní studie Radou hlavního města. V půlročním zkušebním období se fungování depa osvědčilo a v centru Prahy ubylo dodávek. Magistrát a zapojené logistické firmy se proto rozhodly zřídit zázemí pro zásobování nákladními koly také na druhém břehu Vltavy.

Města přeplněná auty znepríjemňují lidem životy, výfukové plyny škodí zdraví a zhoršují kvalitu životního prostředí. Obce i stát sázejí především na rozvoj infrastruktury pro motorovou dopravu, a to na úkor jiných druhů. S dlouhodobě vzrůstající oblibou nakupování na internetu, kterou ještě více prohloubila globální pandemie v roce 2020 a 2021, přibýlo v ulicích množství dodávkových vozidel zásilkových firem. Jedním z řešení mohou být elektrokola – jízda na kole nemusí být jen cyklistika jako sport, ale prostě doprava. Zde jsou jen některá z pozitiv nákladních kol:

- 1) Zlepšení kvality životního prostředí – kola jsou bezemisní, neznečišťují ovzduší výfukovými plyny a nejsou hlučná. Třebaže je u elektrol nutné baterie dobíjet a vyrobit, celková uhlíková stopa výroby a provozu cargo kola za svoji životnost nikdy nedosáhne uhlíkové stopy klasického dodávkového automobilu.
- 2) Menší zábor uličního prostoru – mnohé typy nákladních kol jsou jenom o trochu větší než běžné jízdní kolo. Chodci a chodkyně tak nemusejí být ohrožováni dodávkami najíždějícími a parkujícími na chodnících. Více prostoru může být věnováno životu a méně prostoru dopravě.
- 3) Nižší náklady – kromě nákladů na pořízení jsou to především nižší náklady na provoz.
- 4) Rychlejší než auto – cargo kola jsou menší než auta, čímž přispívají k vyšší plynulosti dopravy. Za stejný čas může křižovatkou projet větší množství osob a lidé na kolech tak prostojí mnohem méně času v dopravních zácpách. Kola mohou navíc vjet i do zón v centru, kam auta nesmějí.

Mokřady jako přirozená součást krajiny i měst

Seznamte se s příkladem podpory nákladních kol v Praze.

Močál, prameniště, rašeliniště, podmáčená louka, jezírko, tůň nebo i zamokřené dno desítky let vypuštěného rybníka – to všechno jsou druhy mokřadů. Patří mezi biotopy s nejvyšší biologickou aktivitou, a řadí se tak hned za deštné pralesy a korálové útesy. Mokřady patří mezi nejvýznamnější, ale současně i světově nejohroženější ekosystémy. Svě o tom vědí v Jablonném v Podještědí, kde se organizace Čmelák rozhodla obnovit mokřady na místě bývalé černé skládky nejen pro přírodu, ale i pro lidi. S odklizením černé skládky pomáhaly děti z dětského domova. Veřejnost byla zapojena i do plánování revitalizace formou komunitního plánování.

O vzorovou obnovu těchto mokřadů se zasloužila také Dagmar Najmanová: „Na střední škole jsem chtěla zachraňovat zvířata. Jeden z učitelů mi ale řekl, že účinnější je vytvářet jim vhodná prostředí k životu. Šla jsem proto studovat obor Revitalizace krajiny a nyní pracuji zde.“ Lokalita byla přetvořena tak, aby v ní dostala prostor příroda místo krátkodobého ekonomického zisku. Některé z přínosů:

- Zadržování vody v krajině: Mokřady zadržují a postupně uvolňují mnohem více vody než například uměle vytvořené nádrže. Podobný projekt ve městě Jaroměř (Ptačí park Josefovské louky) pomohl od roku 2006 už třikrát zastavit povodně.
- Ochlazování měst: Mokřady příznivě ovlivňují podnebí velkým výparem vody, která pomáhá město a krajinu v horkých letních dnech ochlazovat a v zimě naopak oteplovat.
- Zmírňování klimatické změny: mokřady pohlcují nadbytečný oxid uhličitý z ovzduší a rašeliniště fungují jako významná úložiště uhlíku.
- Čisticí a filtrační úloha: Mokřady zachycují chemikálie a hnojiva vyplavovaná z polí.
- Zvyšování biodiverzity: Mokřady jsou biotopem specifických společenstev a jinde se nevyskytujících nebo vzácných druhů rostlin, živočichů, hub a mikroorganismů.

Na začátku každé revitalizace by měl nejprve proběhnout průzkum – botanický, zoologický, hydrologický i historický. Poté přišla na řadu nejdéle trvající část realizace: zajištění všech povolení (to trvalo dlouhých osm let). Pak přijely na místo bagry, vyhloubily soustavu tůní a za měsíc bylo hotovo. Lokalitu je ale potřeba udržovat (je nezbytné její části kosit). Mokřad navštěvují studenti v rámci ekovýchovných programů i celé rodiny. U jedné tůně je i malá pláž pro hry a koupání dětí s prolézačkami z dutých kmenů. Zbudována je také trasa, kterou využívají lidé na vozíku.